SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE JULIANE KOKOTT, predstavljeni 28. junija 2011[1]

Kazalo

I – Uvod ..... I - 11858

II – Pravni okvir ..... I - 11858

A – Direktiva PVO ..... I - 11858

B – Direktiva o pticah ..... I - 11860

C – Direktiva o habitatih ..... I - 11861

III – Dejansko stanje, predhodni postopek in predlogi ..... I - 11863

IV – Pravna presoja ..... I - 11867

A – Izdaja soglasij za projekta „Nueva Julia“ in „Ladrones“ glede na območje varstva ptic „Alto Sil“ ..... I - 11867

1. Nujnost presoje projektov ..... I - 11868

2. Presoja posledic glede na cilje ohranjanja POV „Alto Sil“ ..... I - 11870

B – Slabšanje stanja na območju varstva ptic „Alto Sil“ ..... I - 11873

1. Uporaba člena 6(2) Direktive o habitatih ..... I - 11873

2. Vplivi projektov ..... I - 11876

1 – Jezik izvirnika: nemščina.

a) Raba površin ..... I - 11876

b) Vplivi na sosednje površine ..... I - 11878

c) Pregradni učinek projektov dnevnih kopov ..... I - 11879

d) Vmesni sklep ..... I - 11880

3. Odgovornost Španije ..... I - 11880

4. Upravičenost slabšanja stanja divjega petelina ..... I - 11881

5. Vmesni sklep glede drugega dela drugega tožbenega razloga ..... I - 11884

C – Začasno varstvo predlaganega območja, pomembnega za Skupnost (OPS), „Alto Sil“ ..... I - 11884

D – Izdaja soglasij za projekte v zvezi z OPS „Alto Sil“ ..... I- 11886

E – Slabšanje stanja na OPS „Alto Sil“ ..... I - 11887

1. Uničenje površin z zavarovanimi habitatnimi tipi ..... I - 11888

2. Vznemirjanje na sosednjih površinah in pregradni učinek ..... I - 11889

3. Vmesni sklep glede drugega dela četrtega tožbenega razloga ..... I - 11891

F – Direktiva PVO ..... I - 11891

1. Nujnost presoje vplivov na okolje ..... I - 11891

2. Raziskani vplivi na okolje ..... I - 11892

V – Stroški ..... I - 11895

VI – Predlog ..... I - 11896

I – Uvod

1. Evropska komisija v obravnavanem postopku zaradi neizpolnitve obveznosti Kraljevini Španiji očita, da je pri izdaji soglasja in nadzoru obratovanja različnih projektov dnevnih kopov v regiji Kastilja in León prekršila Direktivo PVO[2] in Direktivo o habitatih.[3] Projekti se nanašajo na območje, ki je zavarovano v skladu z Direktivo o habitatih in Direktivo o pticah.[4] Komisija graja presojo vplivov nekaterih projektov na okolje in poslabšanje stanja na tem območju.

2. Na mnogo načetih pravnih vprašanj je mogoče odgovoriti na podlagi obstoječe sodne prakse. Do sedaj pa še ni bilo pojasnjeno, kako daleč seže obveznost preprečitve slabšanja stanja in vznemirjanja na določenem območju v skladu s členom 6(2) Direktive o habitatih, če gre za vplive projektov, za katere so bila soglasja izdana pred začetkom uporabe varstvenih določb Direktive o habitatih.[5] Nejasnosti obstajajo tudi glede potrebne vsebine presoje vplivov na okolje v skladu z Direktivo PVO.[6] Zadeva je sicer težavna predvsem pri oceni zapletenega dejanskega stanja.

II – Pravni okvir

A – *Direktiva PVO*

3. V členu 2(1) je določen cilj Direktive PVO:

„Države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da so pred izdajo soglasja projekti, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje, med drugim zaradi svoje narave, velikosti ali lokacije, predmet zahteve za

2 – Direktiva Sveta 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (UL L 175, str. 40), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 97/11/ES z dne 3. marca 1997 (UL L 73, str. 5).

3 – Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, str. 7), nazadnje spremenjena z Uredbo (ES) št. 1882/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. septembra 2003 (UL L 284, str. 1).

4 – Direktiva Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 103, str. 1), prečiščena z Direktivo 2009/147/ES z dne 30. novembra 2009 (UL 2010, L 20, str. 70).

5 – V zvezi s tem glej zlasti spodaj točko 68 in naslednje in 106 in naslednje.

6 – V zvezi s tem glej zlasti spodaj točko 168 in naslednje.

izdajo soglasja za izvedbo in presojo njihovih vplivov. Ti projekti so opredeljeni v členu 4."

4. V členu 3 je opisan predmet presoje vplivov na okolje:

„Presoja vplivov na okolje na primeren način glede na vsak posamezni primer in skladno s členi 4 do 11 opredeli, opiše in presodi neposredne in posredne vplive projekta na naslednje dejavnike:

– ljudi, živalstvo in rastlinstvo;

– tla, vodo, zrak, podnebje in krajino;

– materialno lastnino in kulturno dediščino;

– medsebojne vplive dejavnikov, navedenih v prvi, drugi in tretji alineji."

5. V skladu s členom 4(1) in prilogo I, točka 19, Direktive PVO mora biti za dnevne kope, če površina kopa presega 25 hektarov, opravljena presoja v skladu s členi od 5 do 10.

6. Člen 5 Direktive PVO določa, katere informacije je treba zagotoviti v okviru presoje vplivov na okolje:

„1. V primeru projektov, ki morajo biti skladno s členom 4 predmet presoje vplivov na okolje v skladu s členi 5 do 10, države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev, da nosilec projekta v primerni obliki priskrbi informacije, ki jih določa Priloga IV, v kolikor:

(a) države članice menijo, da so informacije pomembne za dano fazo postopka pridobivanja soglasja in glede na posebne značilnosti posameznega projekta ali vrste projekta in lastnosti okolja, ki bodo verjetno prizadete;

(b) se lahko po mnenju držav članic od nosilca projekta upravičeno zahteva, da zbere te informacije, pri čemer med drugim upošteva tekoče poznavanje in metode presoje.

2. […]

3. Informacije, ki jih mora zagotoviti nosilec projekta skladno z odstavkom 1, vključujejo vsaj:

– opis projekta, ki obsega informacije o lokaciji, zasnovi in velikosti projekta,

– opis predvidenih ukrepov, da bi se izognili pomembnim škodljivim vplivom, jih zmanjšali in po možnosti odpravili,

– podatke za potrebe opredelitve in presojo glavnih verjetnih vplivov projekta na okolje,

– povzetek glavnih alternativ, ki jih je proučil nosilec projekta[,] in prikaz glavnih razlogov za njegovo odločitev, z upoštevanjem vplivov na okolje,

– netehnični povzetek informacij, navedenih v alinejah 1 do 3.

4. […]“

7. Informacije v skladu s členom 5(1) Direktive PVO so natančneje opredeljene v prilogi IV:

„[…]

4. Opis [1] verjetnih pomembnih vplivov predlaganega projekta na okolje, ki izhajajo iz:

– obstoja projekta,

– rabe naravnih virov,

– emisije onesnažil, ustvarjanja motenj in odstranjevanja odpadkov,

in opis metod napovedovanja nosilca projekta, ki jih je uporabil za presojo vplivov na okolje.

[…]

[1] Ta opis bi moral zajemati neposredne vplive in vse posredne, sekundarne, kumulativne, kratko-, srednje- in dolgoročne, trajne in začasne, pozitivne in negativne vplive projekta.“

B – *Direktiva o pticah*

8. Člen 4(1) in (2) Direktive o pticah določa, da države članice območja, ki so

najprimernejša za varstvo ptic iz priloge I direktive in selitvenih vrst ptic, določijo za posebna območja varstva (v nadaljevanju: POV).

9. V prilogi I Direktive o pticah je posebej naveden divji petelin (*Tetrao urogallus*).

10. Člen 4(4), prva poved, Direktive o pticah ureja varstvo POV:

„V zvezi z območji varstva iz odstavkov 1 in 2 države članice sprejmejo primerne ukrepe, da ne pride do onesnaženja ali poslabšanja stanja habitatov ali kakršnih koli motenj, ki v taki meri vplivajo na ptice, da bi bilo to pomembno glede na cilje tega člena."

C – *Direktiva o habitatih*

11. Države članice v skladu s členom 4(1) in prilogo III (faza 1) Direktive o habitatih Komisiji predlagajo območja, na katerih so prisotni naravni habitatni tipi iz priloge I in domorodne vrste iz priloge II. Komisija med temi predlogi v skladu s členom 4(2) in prilogo III (faza 2) izbere območja, ki jih uvrsti na seznam območij, pomembnih za Skupnost (v nadaljevanju: OPS).

12. Nekatere vrste in habitatni tipi, ki jih je v skladu z Direktivo o habitatih treba varovati, veljajo za prednostne. Za njih je v skladu s členom 1(d) in (h) značilno, da so ogroženi in da je za njihovo ohranitev Unija še posebej odgovorna.

13. Za obravnavani primer so pomembni ti neprednostni habitatni tipi iz priloge I k Direktivi o habitatih:

– 4030 – evropske suhe resave,

– 4090 – endemične oromediteranske resave z uleksom,

– 6160 – oroiberska travišča s prevladujočo vrsto *Festuca indigesta*,

– 6510 – nižinski gojeni travniki (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis),

– 8230 – silikatno skalovje s pionirskimi združbami zveze *Sedo-Scleranthion* ali *Sedo albi-Veronicion dillenii* in

– 9230 – galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama *Quercus robur* in *Quercus pyrenaica.*

14. Poleg tega je treba opozoriti na rjavega medveda (*Ursus arctos*), ki je v prilogi II k Direktivi o habitatih naveden kot prednostna vrsta.

15. Določbe glede varstva območja so navedene v členu 6, od (2) do (4), Direktive o habitatih:

„2. Države članice storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

3. Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno tistih socialne ali gospodarske narave, in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo.

[…]“

16. V zvezi s tem deseta uvodna izjava Direktive o habitatih določa:

„[...] [Opraviti je treba] ustrezno presojo vsakega načrta ali programa, ki bi lahko pomembno vplival na cilje ohranjanja območja, ki je bilo ali bo določeno[.]“

17. Člen 7 Direktive o habitatih te določbe prenaša na POV v skladu z Direktivo o pticah:

„Obveznosti iz člena 6(2), (3) in (4) te direktive nadomestijo vse obveznosti iz prvega stavka člena 4(4) Direktive 79/409/EGS za območja, določena na podlagi člena 4(1) ali

podobno priznana po členu 4(2) navedene direktive, od datuma začetka izvajanja te direktive ali datuma, ko država članica določi ali prizna ta območja po Direktivi 79/409/EGS, če je slednji datum kasnejši."

18. Ta določba je s sedmo uvodno izjavo Direktive o habitatih pojasnjena tako:

„[...] [V]sa določena območja [bo treba] skupaj z območji, ki so ali bodo uvrščena med posebna območja varstva na podlagi Direktive Sveta 79/409/EGS […], vključiti v usklajeno evropsko ekološko omrežje[.]"

III – Dejansko stanje, predhodni postopek in predlogi

19. Območje „Alto Sil", ki leži ob zgornjem toku reke Sil, meri več kot 43.000 hektarjev in leži na severozahodu španske regije Kastilja in León, v bližini regij Galicije in Asturije. Je del verige obsežnih območij varstva, ki pretežno drugo poleg drugega segajo od Galicije do Kantabrije.[7]

20. Španija je območje „Alto Sil" leta 1998 predlagala za OPS v skladu z Direktivo o habitatih in ga leta 2000 določila za POV v skladu z Direktivo o pticah. Komisija je 7. decembra 2004 območje uvrstila na seznam OPS v skladu z Direktivo o habitatih pod številko ES0000210.[8]

21. V standardnem obrazcu območij, posredovanem Komisiji, je med drugim navedenih od 10 do 15 primerkov rjavega medveda in od 42 do 47 primerkov moškega spola kantabrijske podvrste divjega petelina (*Tetrao urogallus cantabricus*) in zlasti tudi ti habitatni tipi:

– 4030 – evropske suhe resave (50 % območja, to pomeni več kot 21.000 hektarjev),

– 4090 – endemične oromediteranske resave z uleksom (6 % območja, to pomeni približno 2600 hektarjev),

7 – Glej http://natura2000.eea.europa.eu/N2KGisViewer.html#siteCode=ES0000210.

8 – Odločba Komisije z dne 7. decembra 2004 o sprejemu, v skladu z Direktivo Sveta 92/43/EGS, seznama območij, pomembnih za Skupnost, za atlantsko biogeografsko regijo (notificirana pod dokumentarno številko C(2004) 4032) (UL L 387, str. 1 (25)).

– 6160 – oroiberska travišča s prevladujočo vrsto *Festuca indigesta* (1 % območja, to pomeni približno 430 hektarjev),

– 8230 – silikatno skalovje s pionirskimi združbami zveze *Sedo-Scleranthion* ali *Sedo albi-Veronicion dillenii* (13 % območja, to pomeni več kot 5500 hektarjev) in

– 9230 – galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama *Quercus robur* in *Quercus pyrenaica* (6 % območja, to pomeni približno 2600 hektarjev).

22. Komisija je leta 2001 izvedela za različne projekte dnevnih kopov za pridobivanje premoga, ki bi lahko poslabšali razmere na območju „Alto Sil“.

23. Španijo je leta 2003 po prvih preiskavah prvič pozvala, naj zavzame stališče o mogočih kršitvah Direktive o habitatih in Direktive PVO. Leta 2005 je Španiji poslala prvo obrazloženo mnenje. Španija je kot odgovor med drugim predložila raziskavo, v kateri so preučeni vplivi različnih projektov in predlagani ukrepi za varstvo območja (v nadaljevanju: raziskava iz leta 2005).[9]

24. Komisija je po izreku dveh sodb Sodišča[10] ponovno preučila dejansko stanje in Španijo 29. februarja 2008 drugič pozvala k predložitvi stališča. Komisija je po odgovoru z dne 7. maja 2008 in nadaljnjih stikih 1. decembra 2008 izdala dopolnjeno obrazloženo mnenje, v katerem je Španiji določila rok 1. februar 2009 za prenehanje kršenja prava Unije. Španija je nato do 30. julija 2009 posredovala nadaljnje podatke.

25. Projekti dnevnih kopov se na podlagi obstoječih podatkov razvrščajo v dve skupini.

26. Severno od reke Sil in kraja Villablino odkopavajo različne kopaste vrhove in grebene. Med temi projekti večinoma ležijo potoške doline, tako da so med seboj oddaljeni približno od enega do dveh kilometrov. Komisija graja dnevni kop „Feixolín“ (95,86 hektarja, soglasje izdano leta 1986, medtem tu poteka renaturacija) in z njim povezan „Ampliación de Feixolín“ (Razširitev „Feixolín“, 93,9 hektarja) ter dnevni kop „Fonfría“ (350 hektarjev, soglasje izdano 21. julija 1999). Poleg tega se vzhodno in zahodno od teh projektov

9 – Informe relativeo a la queja 2001/4914 – Análisis de afecciones y propuesta de medidas, str. 184 in naslednje prilog k tožbi.

10 – Sodbi z dne 13. januarja 2005 v zadevi Dragaggi in drugi (C-117/03, ZOdl., str. I-167) in z dne 14. septembra 2006 v zadevi Bund Naturschutz in Bayern in drugi (C-244/05, ZOdl., str. I-8445).

načrtujejo nadaljnji dnevni kopi. Vsi ležijo znotraj območja „Alto Sil“.

27. Dejansko stanje je zapleteno predvsem v zvezi z Razširitvijo „Feixolín“. Soglasje za ta projekt ob izteku roka iz obrazloženega mnenja še ni bilo izdano, vendar pa je bil že izveden na delu območja v izmeri 35,24 hektarja. Zato so španski organi 9. novembra 2009 izrekli kazen in naložili nekatere ukrepe.[11] Že 11. junija 2009 pa je bilo izdano soglasje za izkoriščanje tega kopa na delu območja v izmeri 39,62 hektarja, 7. oktobra 2009 pa so bili naloženi nekateri ukrepi za omejitev in izravnavo vplivov na okolje.

28. Približno od 10 do 15 kilometrov stran, južno od reke Sil, na jugozahodu kraja Villa Seca de Laciano, ležijo preostali projekti „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ (196 hektarjev, soglasje izdano leta 1986, večinoma že renaturiran), „Nueva Julia“ (405 hektarjev, soglasje izdano leta 2003) in „Ladrones“ (117 hektarjev, soglasje izdano leta 2003), ki jih graja Komisija. Ti projekti – in še en načrtovan projekt – mejijo neposredno drug na drugega. Le „Ladrones“ leži znotraj območja „Alto Sil“.

29. Komisija kljub španskim navedbam še naprej meni, da je bilo prekršeno pravo Unije, zato z obravnavano tožbo, ki je na Sodišče prispela 20. oktobra 2009, Sodišču predlaga, naj:

1. ugotovi,

   a) da Kraljevina Španija s tem, da je brez presoje, ki bi omogočala, da se primerno ugotovijo, opišejo in ocenijo neposredni, posredni in kumulativni vplivi obstoječih projektov dnevnih kopov, izdala soglasja za dnevne kope „Fonfría“, „Nueva Julia“ in „Ladrones“, ni izpolnila svojih obveznosti iz členov 2, 3 ter 5(1) in (3) Direktive PVO;

   b) da Kraljevina Španija od leta 2000, ko je bilo območje „Alto Sil“ določeno za POV,

      – s tem, da je izdala soglasje za dnevna kopa „Nueva Julia“ in „Ladrones“, ne da bi primerno preučila mogoče vplive teh projektov in v vsakem primeru ne da bi upoštevala pogoje, pod katerimi se ta projekta iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa lahko izvedeta, ker ni druge ustrezne rešitve, kljub s tem povezanim tveganjem za

11 – Glej str. 442 in naslednje prilog k odgovoru na tožbo.

vrsto „divji petelin“, ki je ena od varovanih dobrin, zaradi katerih je bilo območje „Alto Sil“ določeno za POV, ter s tem, da je bila Komisija obveščena le o izravnalnih ukrepih, potrebnih za zagotovitev usklajenosti Nature 2000, in

– s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za preprečitev slabšanja stanja habitatov in pomembnega vznemirjanja te vrste, zaradi katere je bilo to območje določeno za POV, ki je posledica dnevnih kopov „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, „Ampliación de Feixolín“ in „Nueva Julia“,

glede POV „Alto Sil“ ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2), (3) in (4) v povezavi s členom 7 Direktive o habitatih;

c) da Kraljevina Španija od januarja 1998 s tem, da v zvezi z izkopavanjem mineralov v dnevnih kopih „ Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ in „Nueva Julia“ ni sprejela ukrepov, potrebnih za zagotovitev ekološke vrednosti, ki jo ima predlagano območje „Alto Sil“ na državni ravni, glede tega območja ni izpolnila svojih obveznosti, ki izhajajo iz sodne prakse Sodišča v sodbah z dne 13. januarja 2005 v zadevi Dragaggi, C-117/03, in z dne 14. septembra 2006 v zadevi Bund Naturschutz in Bayern, C-244/05;

d) da Kraljevina Španija od decembra 2004

– s tem, da je izdala soglasja za projekte dnevnih kopov (za rudnike „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ in „Nueva Julia“), ki lahko pomembno vplivajo na varovane dobrine, ki so bile odločilne za določitev območja „Alto Sil“ za OPS, ne da bi opravila primerno presojo mogočih vplivov izkopavanja mineralov in v vsakem primeru ne da bi upoštevala pogoje, pod katerimi bi bilo dopustno, ker ni druge ustrezne rešitve, izvesti te projekte kljub z njimi povezanim tveganjem za varovane dobrine, zaradi katerih je bilo določeno območje „Alto Sil“, izključno iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa

in šele po obvestitvi Komisije o izravnalnih ukrepih, potrebnih za zagotovitev usklajenosti Nature 2000,

– in s tem, da v zvezi s temi projekti ni sprejela ukrepov, potrebnih za preprečitev slabšanja stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanja vrst ki je posledica dnevnih kopov „Feixolín“, „Salguero-Prégame--Valdesegadas“, „Fonfría“, „Nueva Julia“ in „Ampliación de Feixolín“,

glede OPS „Alto Sil“ ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2), (3) in (4) Direktive o habitatih; in naj

2. Kraljevini Španiji naloži plačilo stroškov.

30. Kraljevina Španija Sodišču predlaga, naj:

a) tožbo zavrne in

b) tožeči instituciji naloži plačilo stroškov postopka.

31. Med strankama je potekal izključno pisni postopek.

IV – Pravna presoja

32. Ne glede na členitev tožbe bom naprej preverila tožbene razloge glede Direktive o habitatih in šele nato preučila uporabo Direktive PVO.

A – *Izdaja soglasij za projekta „Nueva Julia“ in „Ladrones“ glede na območje varstva ptic „Alto Sil“*

33. Komisija v okviru prvega dela drugega tožbenega razloga zastopa stališče, da je Španija pri izdaji soglasij za projekta „Nueva Julia“ in „Ladrones“ leta 2003 prekršila člen 6(3) in (4) Direktive o habitatih glede na POV „Alto Sil“.

34. Španija je že med vložitvijo predlogov teh projektov leta 2001[12] določila POV za območje varstva ptic, tako da je bilo treba za

12 – Glej str. 72 prilog k odgovoru na tožbo za projekt „Nueva Julia“ in str. 98 prilog k odgovoru na tožbo za projekt „Ladrones“.

postopka izdaje soglasij v skladu s členom 7 Direktive o habitatih uporabiti člen 6, od (2) do (4), te direktive.

35. V skladu s členom 6(3), prva poved, Direktive o habitatih je treba pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. V skladu z drugo povedjo glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele po tem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja.

36. Člen 6(4) Direktive o habitatih pod določenimi pogoji dopušča, da se projekti izvedejo kljub negativnemu rezultatu postopka iz odstavka 3.

1. Nujnost presoje projektov

37. Projekta dnevnih kopov nista niti povezana z upravljanjem POV „Alto Sil“ niti nista za to potrebna. Zato se ne uporabijo ustrezne izjeme od področja uporabe obveznosti presoje iz člena 6(3), prva poved, Direktive o habitatih.

38. Presoja je bila zato potrebna, če bi posamezna projekta lahko sama ali v povezavi z drugimi načrti in projekti pomembno vplivala na območje. Za tak položaj gre že v primeru, ko obstaja verjetnost ali nevarnost, da bi načrti ali projekti pomembno vplivali na zadevno območje.[13]

39. Kot izhaja iz člena 6(3), prva poved, Direktive o habitatih v povezavi z deseto uvodno izjavo te direktive, je treba pomemben vpliv načrtov ali projektov preučiti glede na cilje ohranjanja tega območja.[14]

40. Tako presojo je treba v primeru dvomov o obstoju pomembnih vplivov opraviti ob upoštevanju predvsem previdnostnega načela. To je ena od podlag politike visoke ravni varstva, ki jo skuša doseči Unija na področju okolja v skladu s členom 191(2), prvi

13 – Sodbi z dne 7. septembra 2004 v zadevi Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, ZOdl., str. I-7405, točka 43) in z dne 4. oktobra 2007 v zadevi Komisija proti Italiji (Altamura, C-179/06, ZOdl., str. I-8131, točka 34).

14 – Glej sodbi Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (navedena v opombi 13, točka 46 in naslednje) in Altamura (navedena v opombi 13, točka 35).

pododstavek, PDEU. Direktivo o habitatih je treba razlagati v njegovi luči.[15]

41. Ker mora v okviru postopka zaradi neizpolnitve obveznosti zatrjevano neizpolnitev dokazati Komisija, mora torej ona navesti zadostne indice za to, da lahko načrt ali projekt na to območje pomembno vpliva glede na značilnosti in posebne okoljske razmere zadevnega območja, upoštevajoč ohranitvene cilje, ki so zanj določeni.[16]

42. Očitki Komisije se nanašajo na ohranitev kantabrijskega divjega petelina. Ta podvrsta divjega petelina je v Španiji ogrožena. Nesporno je predmet ohranitvenih ciljev območja varstva ptic „Alto Sil".

43. Zato je treba preučiti, ali lahko oba projekta dnevnih kopov pomembno vplivata na ohranitev kantabrijskega divjega petelina na območju varstva ptic „Alto Sil".

44. Projekt „Ladrones" leži znotraj območja varstva. Neposredno prizadete površine tako, vsaj do renaturacije, ne morejo več prispevati k ohranitvi divjega petelina. Celo po koncu izkoriščanja bo dolgo trajalo, preden bodo površine ponovno primerljivo ekološko funkcionalne, če bo to sploh mogoče.

45. Hrup, tresljaji in drugi vplivi izvajanja projekta lahko poslabšajo stanje tudi na drugih delih območja. V skladu z eno od raziskav, ki jo je predložila Španija, lahko hrup iz dnevnega kopa učinkuje do štiri kilometre daleč; za tresljaje se domneva, da učinkujejo na razdalji 300 metrov.[17] Ti mogoči vplivi so še posebej pomembni, saj projekt „Ladrones" meji neposredno na tako imenovano kritično območje za ohranitev divjega petelina, torej na domnevno priljubljen habitat te vrste.[18]

46. „Nueva Julia" leži sicer zunaj POV, vendar neposredno na njegovi meji. Vznemirjanje delov območja, zlasti s hrupom in tresljaji, je torej prav tako mogoče. To velja predvsem za omenjeno kritično območje, ki je od meje

15 – Sodba Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (navedena v opombi 13, točka 44) in sodba z dne 13. decembra 2007 v zadevi Komisija proti Irski (C-418/04, ZOdl., str. I-10947, točka 254).

16 – Sodba Altamura (navedena v opombi 13, točka 37 in naslednje ter tam navedena sodna praksa).

17 – Informe relativo a la queja 2001/4914, priloga 9 k tožbi, str. 221 in naslednja.

18 – AS-03, glej Plano I, str. 48 prilog k tožbi.

rudnika „Nueva Julia“ oddaljeno največ kilometer.

47. Spomniti je treba tudi na to, da člen 6(3), prvi stavek, Direktive o habitatih ne obsega le vplivov, ki so mogoči pri izoliranem motrenju posameznih načrtov ali projektov, ampak izrecno vključuje povezanost med različnimi načrti in projekti. Taka povezava je v obravnavanem primeru mogoča že zato, ker se različni projekti dnevnih kopov izvajajo ali vsaj načrtujejo v neposredni medsebojni bližini. Tem se lahko pridružijo še drugi vplivi, na primer iz naselij in prometnih poti. Pri tem ni treba misliti le na vznemirjanje vrste na tako imenovanih kritičnih območjih, ampak tudi na to, da bi bile lahko različne populacije vrste med seboj odrezane, tako da bi bila izmenjava med temi populacijami otežena ali nemogoča.[19]

48. Oba projekta dnevnih kopov lahko zato pomembno vplivata na ohranjanje kantabrijskega divjega petelina na območju varstva ptic „Alto Sil“. To oceno potrjuje dejstvo, da je Španija sama v standardnem obrazcu za območje projekte dnevnih kopov navedla kot bistveno tveganje za območje.

2. Presoja posledic glede na cilje ohranjanja POV „Alto Sil“

49. Zato je bilo treba opraviti presojo posledic obeh projektov glede na območje varstva.

50. Ta presoja mora biti zasnovana tako, da se pristojni organi lahko prepričajo, da tak načrt ali projekt ne vpliva škodljivo na celovitost zadevnega območja, pri čemer morajo ti organi zavrniti soglasje zanj, če niso prepričani, da teh škodljivih vplivov ni.[20]

51. Glede meril, na podlagi katerih se lahko pristojni organi prepričajo, je Sodišče pojasnilo, da je treba izključiti, da z znanstvenega

19 – Glej Informe sobre la incidencia de las actividades mineras sobre el urogallo cantábrico in Laciana, priloga 19 k tožbi, str. 650 in naslednje.

20 – Sodba Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (navedena v opombi 13, točki 56 in 57); sodbi z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Portugalski (Castro Verde, C-239/04, ZOdl., str. I-10183, točka 20) in z dne 20. septembra 2007 v zadevi Komisija proti Italiji (Santa Caterina, C-304/05, ZOdl., str. I-7495, točka 58).

stališča obstaja razumen dvom,[21] upoštevajoč, da morajo ti organi upoštevati najboljša znanstvena dognanja na tem področju.[22]

52. Niti iz navedb Španije niti iz spisa ne izhaja, da bi bila takšna presoja opravljena glede ohranjanja divjega petelina.

53. Obravnavani dokumenti glede izdaje soglasja za dnevni kop „Nueva Julia“ divjega petelina niti ne omenjajo.

54. Španija se sicer sklicuje na to, da je v odločbi o izdaji soglasja za dnevni kop „Ladrones“ ugotovljeno, da so bili mogoči vplivi tega projekta na divjega petelina preučeni in zadovoljivo ocenjeni.[23] To pa je le trditev organa, pristojnega za izdajo soglasja, in kot takšna ne more dokazovati primernosti presoje posledic. Španija ni predložila ustreznega dokumenta.

55. Španija sicer poudarja, da niso prizadeta nobena paritvena mesta divjega petelina, vendar pa iz tega še ne izhaja, da se stanje divjega petelina na vseh stopnjah njegovega razvoja ne poslabšuje. Predvsem ni izključeno, da oba dnevna kopa ne vplivata negativno na uporabo zgoraj omenjenega kritičnega območja.

56. Španija se na koncu sklicuje na omenjeno raziskavo iz leta 2005, ki preučuje mogoče vplive projekta „Fonfría“ in tudi kumulativne vplive z drugimi projekti dnevnih kopov. Tu pa lahko ostane odprto, ali ta raziskava zadostno obravnava posledice projektov „Nueva Julia“ in „Ladrones“ glede na varstvo divjega petelina na območju varstva ptic „Alto Sil“. Presojo posledic nekega projekta je namreč treba v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih opraviti pred izdajo soglasja zanj.[24] Tu obravnavani soglasji pa sta bili izdani že leta 2003.

57. Komisija pravilno poudarja, da ta raziskava med drugim ugotavlja, da presoje posledic, ki so bile opravljene prej, niso dobro raziskale vplivov teh projektov.[25]

21 – Sodbe Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (navedena v opombi 13, točki 59 in 67), Castro Verde (navedena v opombi 20, točka 24) in Komisija proti Irski (navedena v opombi 15, točka 258).

22 – Sodba Santa Caterina (navedena v opombi 20, točka 59).

23 – Opomba 4 k točki 20 replike s sklicem na soglasje za ta projekt z dne 24. novembra 2003, str. 105 in naslednja prilog k odgovoru na tožbo.

24 – Sodba Santa Caterina (navedena v opombi 20, točka 72).

25 – Str. 240 prilog k tožbi.

58. Ker za projekta „Nueva Julia“ in „Ladrones“ torej ni bila opravljena primerna presoja, je izdaja soglasij zanju nujno v nasprotju s členom 6(3) in (4) Direktive o habitatih. Kajti soglasje v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih bi predpostavljalo, da se pristojni organi prepričajo, da tak načrt ali projekt ne vpliva škodljivo na celovitost zadevnega območja.[26] Takšna gotovost pa je bila brez vsakršne presoje posledic izključena.

59. Iz istih razlogov niso bili izpolnjeni pogoji za izdajo soglasja v skladu s členom 6(4) Direktive o habitatih. V skladu s to določbo, če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno tistih socialne ali gospodarske narave, in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000.[27]

60. Španija sicer poudarja pomen rudarstva za lokalno gospodarstvo in meni, da so vplivi na ohranjanje divjega petelina neznatni. Tako razmišljanje pa je brez primerne presoje posledic brezpredmetno.

61. Člen 6(4) Direktive o habitatih se namreč lahko uporabi šele, ko so bili raziskani vplivi načrta ali projekta v skladu s členom 6(3) te direktive. Seznanjenost s posledicami glede na cilje ohranjanja zadevnega območja je nujni pogoj za uporabo člena 6(4). Brez tega ni mogoče preučiti nobenega pogoja glede uporabe te izjeme. Presoja morebitnih nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa in presoja obstoja manj škodljivih ustreznih rešitev zahtevata namreč uravnoteženje glede na ogrožanje, ki ga za območje pomeni zadevni načrt ali projekt. Za določitev narave morebitnih izravnalnih ukrepov je treba ogrožanje tega območja zelo natančno opredeliti.[28]

26 – Sodbe Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (navedena v opombi 13, točki 56 in 57), Castro Verde (navedena v opombi 20, točka 20) in Santa Caterina (navedena v opombi 20, točka 58).

27 – Sodba Santa Caterina (navedena v opombi 20, točka 81).

28 – Sodba Santa Caterina (navedena v opombi 20, točka 83).

62. Zato Španija z izdajo soglasja za dnevna kopa „Nueva Julia“ in „Ladrones“, ne da bi primerno preučila mogoče vplive teh projektov, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(3) in (4) Direktive o habitatih.

B – *Slabšanje stanja na območju varstva ptic „Alto Sil“*

63. Komisija z drugim delom drugega tožbenega razloga očita, da Španija s tem, da niso bili sprejeti ukrepi, potrebni za preprečitev slabšanja stanja na POV „Alto Sil“ z obratovanjem dnevnih kopov „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, Razširitev „Feixolín“ in „Nueva Julia“, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive o habitatih.

64. Države članice v skladu s členom 6(2) Direktive o habitatih storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

1. Uporaba člena 6(2) Direktive o habitatih

65. Najprej je treba preveriti, ali je mogoče člen 6(2) Direktive o habitatih uporabiti pri vplivih teh projektov. Ta določba namreč ne velja za vsa poslabšanja ali vznemirjanja na območjih varstva. Sodišče je namreč ugotovilo, da zato, ker je bil načrt ali projekt dovoljen po postopku iz člena 6(3) Direktive o habitatih, glede intervencije, ki je na varovanem območju predvidena v načrtu ali projektu, ni potrebna sočasna uporaba norme splošnega varstva iz člena 6(2).[29]

66. Člen 6(2) Direktive o habitatih v skladu s tem velja za že izvedene ukrepe Razširitve „Feixolín“. Ti so bili izvedeni brez soglasja, tako da člena 6(3) in (4) še ni bilo mogoče uporabiti.

67. Poleg tega iz dognanj predhodne presoje v skladu s členom 6(3) in (4) Direktive o habitatih izhaja, da člen 6(2) velja tudi za vplive projekta „Nueva Julia“. Če je bilo namreč

29 – Sodba Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (navedena v opombi 13, točka 35).

za neki načrt ali projekt s kršitvijo člena 6(3) direktive izdano soglasje, je mogoče ugotoviti kršitev člena 6(2) glede na POV, če se izkaže slabšanje stanja habitata ali vznemirjanje vrst, za katere je bilo zadevno območje določeno.[30]

68. Uporabi člena 6(2) Direktive o habitatih za vplive dnevnih kopov „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas" in „Fonfría" pa bi lahko nasprotovalo, da je bilo soglasje zanje izdano, preden je bilo mogoče uporabiti institut varstva območja v skladu z Direktivo o habitatih.

69. Sodišče je že ugotovilo, da za projekt, za katerega je bilo soglasje izdano pred iztekom roka za prenos Direktive o habitatih ali pa je bil zanj postopek izdaje soglasja že začet pred pristopom zadevne države članice k Evropski uniji, ne veljajo določbe člena 6(3) Direktive o habitatih o *ex-ante* presoji njegovih posledic na zadevno območje.[31] Ne bi bilo namreč primerno, da bi se postopki, ki so zapleteni že na nacionalni ravni in formalno začeti pred datumom izteka roka za prenos te direktive, še otežili in podaljšali zaradi posebnih zahtev, ki jih določa direktiva, in bi bili prizadeti že oblikovani položaji.[32]

70. Ta sodna praksa pa se nanaša le procesnopravne vidike. Sodišče je na drugi strani večkrat poudarilo, da obstoječa soglasja ne izključujejo materialnih zahtev glede varstva območja iz člena 6(2) Direktive o habitatih. Tako ta določba omogoča skladnost z bistvenim ciljem ohranjanja in varstva kakovosti okolja, vključno z ohranjanjem naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, kot to določa prva uvodna izjava te direktive, če bi se za neki načrt ali projekt, za katerega je bilo soglasje izdano v skladu s členom 6(3), kasneje izkazalo, da lahko povzroči slabšanje stanja ali pomembno vznemirjanje, čeprav pristojnim nacionalnim organom ne bi bilo mogoče očitati nobene napake.[33] Poleg

30 – Sodba Santa Caterina (navedena v opombi 20, točka 94), pojasnjujoči moji sklepnih predlogi v tej zadevi, predstavljene 19. aprila 2007, točka 62; glej tudi sodbo Komisija proti Irski (navedena v opombi 15, točka 263) in moje sklepne predloge v tej zadevi, predstavljene 14. septembra 2006, točka 173.

31 – Sodbi z dne 23. marca 2006 v zadevi Komisija proti Avstriji (Lauteracher Ried, C-209/04, ZOdl., str. I-2755, točke od 53 do 62) in z dne 14. januarja 2010 v zadevi Stadt Papenburg (C-226/08, ZOdl., str. I-131, točka 48).

32 – Sodba Lauteracher Ried (navedena v opombi 31, točka 57, s sklicem na sodno prakso k Direktivi PVO).

33 – Sodba Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (navedena v opombi 13, točka 37).

tega lahko člen 6(2) zavezuje k naknadnemu nadzoru obstoječega soglasja;[34] v skladu s tem se ta določba uporablja za izvedbo projekta, za katerega je bilo soglasje izdano pred potekom roka za prenos Direktive o habitatih.[35]

71. Člen 6(2) Direktive o habitatih torej države članice zavezuje, da tudi glede starih projektov sprejmejo ukrepe, potrebne za preprečitev slabšanja stanja ali vznemirjanja na območjih varstva. Imetnikom soglasij, ki imajo upravičene interese, pripada, če se izkaže za nujno, odškodnina.

72. Ta sodna praksa ni protislovna s prepovedjo retroaktivne uporabe pravnih določb. Nova določba namreč načelno velja od njene uveljavitve. Čeprav se ne uporablja za pravne položaje, ki so nastali in se v celoti končali med veljavnostjo starega predpisa, pa se uporablja za njihove prihodnje učinke.[36] Tako lahko na primer nove določbe o varstvu patentov omejijo doseg varstva obstoječih patentov.[37] Položaj je primerljiv z obstoječimi soglasji za projekte, ki lahko poslabšajo stanje na območjih varstva ali tam povzročijo pomembno vznemirjanje. Po določitvi območja jih je dovoljeno izvajati le v toliko, kolikor so združljivi z varstvom območja.

73. Kar zadeva varstvo divjih petelinov, je upravičeno pričakovanje glede vsebine soglasij sicer izključeno že zato, ker je treba izhajati iz tega, da je bilo območje „Alto Sil“ že pred njegovo določitvijo za območje varstva ptic podvrženo strogim zahtevam glede varstva dejanskih območij varstva ptic v skladu s členom 4(4), prvi stavek, Direktive o pticah,[38] čeprav Komisija ni očitala kršitve te določbe. Za projekte, ki lahko poslabšajo stanje območja ali povzročijo pomembno vznemirjanje, zato načelno ne bi smela biti izdana soglasja, že odkar je Španija leta 1986[39] pristopila k Evropski gospodarski skupnosti.[40]

34 – Sodba z dne 20. oktobra 2005 v zadevi Komisija proti Združenemu kraljestvu (C-6/04, ZOdl., str. I-9017, točka 58).

35 – Sodba Stadt Papenburg (navedena v opombi 31, točka 49).

36 – Sodbi z dne 6. julija 2010 v zadevi Monsanto Technology (C-428/08, ZOdl., str. I-6765, točka 66) in z dne 16. decembra 2010 v zadevi Stichting Natuur en Milieu (C-266/09, ZOdl., str. I-13119, točka 32).

37 – Sodba Monsanto Technology (navedena v opombi 36, točka 69).

38 – Glej sodbe z dne 7. decembra 2000 v zadevi Komisija proti Franciji (Basses Corbières, C-374/98, Recueil, str. I-10799, točki 47 in 57); z dne 20. septembra 2007 v zadevi Komisija proti Italiji (Valloni e steppe pedegarganiche, C-388/05, ZOdl., str. I-7555, točka 18) in z dne 18. decembra 2007 v zadevi Komisija proti Španiji (Kanal Segarra-Garrigues, C-186/06, ZOdl., str. I-12093, točka 26).

39 – Glej sodbo z dne 2. avgusta 1993 v zadevi Komisija proti Španiji (Močvirja Santoña, C-355/90, Recueil, str. I-4221, točka 11).

40 – V tem pogledu je položaj primerljiv s sodbo Komisija proti Italiji (Valloni e steppe pedegarganiche, navedena v opombi 38).

74. Zato se za vplive projektov, za katere so bila soglasja izdana pred določitvijo POV „Alto Sil“, uporablja člen 6(2) Direktive o habitatih.

2. Vplivi projektov

a) Raba površin

75. Člen 6(2) Direktive o habitatih zahteva primerne ukrepe, da se na posebnih ohranitvenih območjih preprečita slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

76. Ker gre pri tem tožbenem razlogu za POV v skladu z Direktivo o pticah, neposredno ni bistveno morebitno slabšanje stanja njegovih naravnih habitatov, ampak slabšanje stanja habitatov ptic, za katere je bilo določeno POV – v tem primeru divjega petelina – ter mogoče vznemirjanje te vrste.

77. Za slabšanje stanja habitatov v obravnavanem primeru je upoštevna predvsem raba površin v okviru posameznih projektov (točka a). Preučiti pa je treba tudi mogoče vznemirjanje na sosednjih površinah s hrupom in tresljaji (točka b) ter pregradni učinek projektov (točka c).

78. Vsi projekti, ki jih graja Komisija, se nanašajo na površine, ki jih kantabrijski divji petelin ne more uporabljati vsaj med obratovanjem dnevnih kopov, predvidoma pa niti v daljšem sledečem obdobju renaturacije. Raba površin slabša stanje POV v smislu člena 6(2) Direktive o habitatih, če to vpliva na varstvo vrst ptic, za katere je bilo določeno POV.[41]

79. Projekta „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ in „Nueva Julia“ pa ležita zunaj POV „Alto Sil“. Njuna raba površin zato ne more neposredno povzročiti slabšanja stanja območja.

41 – Sodba Komisija proti Italiji (Valloni e steppe pedegarganiche, navedena v opombi 38, točki 22 in 27).

80. Projekti „Fonfría“, „Feixolín“ in Razširitev „Feixolín“ pa se nasprotno nanašajo na površine znotraj POV. Komisija navaja, da so ti projekti uničili habitatni tip 9230, galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama *Quercus robur* in *Quercus pyrenaica*, ki je primeren za divjega petelina.

81. Komisija pa niti za „Feixolín“ niti za Razširitev „Feixolín“ ni predložila ustreznega dokaza. Navaja sicer, čemur nihče ne ugovarja, da je navedeni habitat neposredno *zunaj* meja dnevnega kopa „Feixolín“ obstajal še v letu 2008. Ta okoliščina pa nujno ne vodi k domnevi, da je bil *znotraj* tega projekta ta habitat uničen po letu 2000. Če je ta habitat tam kadar koli obstajal, bi bil lahko uničen že pred določitvijo POV leta 2000. Sicer vsaj star projekt „Feixolín“ v skladu z omenjeno raziskavo iz leta 2005 ni prizadel tega habitatnega tipa.[42] Raziskava za Razširitev „Feixolín“ sicer navaja izgubo 19,9 hektarja tega habitatnega tipa,[43] vendar je bil ta projekt do zdaj izveden le na tretjini površine, predvidene za odkop.[44] Zato ni mogoče izključiti, da se habitatni tip 9230 pojavlja le zunaj do zdaj uporabljene površine.

82. „Fonfría“ je nasprotno v skladu z raziskavo iz leta 2005, ki jo je predložila Španija, uničila 17,92 hektarja habitatnega tipa 9230, galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama *Quercus robur* in *Quercus pyrenaica*, ki je primeren za divjega petelina.[45] Soglasje za ta projekt je bilo izdano julija 1999, glede na podatke iz spisa pa se je izvajal od leta 2001,[46] torej šele po določitvi POV.

83. Ta poseg v POV je kvalitativno daljnosežnejši kot podrtje približno 2500 dreves za smučarsko progo na italijanskem POV primerljive velikosti, kar je Sodišče ocenilo za kršitev člena 6(2) Direktive o habitatih.[47] Kajti dnevni kop, ki obratuje vse leto, še mnogo bolj ovira ptice pri uporabi površine kot pa smučarska steza, ki se uporablja le pozimi.

84. Španija sicer navaja, da zadevne površine niso bistvene za varstvo divjega petelina. Vendar pa to utemeljuje le s tem, da tam ni paritvenih mest. Parjenje pa je le en del življenjskega ciklusa divjega petelina. V skladu s tem je tudi v raziskavi iz leta 2005, ki jo predložila Španija, ugotovljeno, da odstranitev vegetacije poslabšuje stanje divjega petelina.[48]

42 – Str. 235 prilog k tožbi.
43 – Str. 235 prilog k tožbi.
44 – Glede obsega dela glej str. 442 prilog k odgovoru na tožbo.
45 – Str. 235 prilog k tožbi.
46 – Glej str. 497 prilog k tožbi.
47 – Sodba Santa Caterina (navedena v opombi 20, točka 95).
48 – Str. 232 prilog k tožbi.

85. Zato je izvedba projekta „Fonfría“ poslabšala stanje POV „Alto Sil“, saj je bil habitatni tip 9230 – galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama *Quercus robur* in *Quercus pyrenaica* – ki ga je lahko uporabljal divji petelin, uničen na površini v izmeri 17,92 hektarja.

b) Vplivi na sosednje površine

86. Člen 6(2) Direktive o habitatih tudi zahteva, da se prepreči vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

87. To varstvo je zelo široko, saj ni treba dokazati pomembnega vznemirjanja, ampak glede na besedilo te določbe zadošča že, da bi vznemirjanje lahko imelo pomemben vpliv.

88. Kot je bilo že navedeno, iz spisa izhajajo mogoči vplivi hrupa na razdalji do štirih kilometrov in tresljajev na razdalji do 300 metrov. Med strankama je še naprej nesporno, da je divji petelin zelo občutljiv. Iz zemljevida, ki ga je predložila Komisija,[49] izhaja, da različna območja, ki so kritična za divjega petelina, ležijo znotraj navedenih razdalj do zadevnih dnevnih kopov.

89. V skladu z raziskavo iz leta 2005 pa takšna vznemirjanja ne štejejo za pomembna za divjega petelina, saj naj bi se populacije te vrste zmanjšale na vseh robovih njenega območja razširjenosti. To naj bi veljalo tudi za mesta, kjer ni nobenih projektov odkopavanja. Tam naj bi deloma prihajalo do celo veliko večjih upadanj.[50] Španija pravilno poudarja, da vznemirjanja zaradi dnevnih kopov tudi v drugih dokumentih, vsebovanih v spisu, niso opisana kot nevarnost za divjega petelina. Komisija zato ni predložila potrebnega dokaza, da so vznemirjanja zaradi hrupa in tresljajev na splošno lahko pomembna.

90. Drugače pa je s kritičnim območjem AS-09, paritvenim mestom „Robledo El Chano“, ki neposredno meji na dnevni kop „Fonfría“.

49 – Plano 1, str. 48 prilog k tožbi. Ker je navedeno merilo napačno, so bile razdalje izračunane z Google Maps Distance Calculator (http://www.daftlogic.com/projects-google-maps-distance-calculator.htm).

50 – Str. 239 prilog k tožbi.

Po navedbah Španije naj bi bilo to paritveno mesto sicer opuščeno že konec osemdesetih let.[51] Vendar pa iz opravljenega popisa v regiji Kastilja in León, ki ga je predložila Španija,[52] izhaja, da se je uporabljalo še leta 1999 in šele ob kontroli leta 2003 ni bilo več uporabljano.

91. Navedeni popis je edini dokument v spisu, iz katerega izhaja, da temelji na specifičnem opazovanju divjih petelinov na tem območju. Zato je pomembnejši od same trditve poprejšnje opustitve paritvenega mesta, na primer v raziskavi iz leta 2005. Ker so popis opravile španske službe in ga Španija ni niti prepričljivo izpodbijala niti ovrgla, zadosti dokazuje, da je opustitev tega paritvenega mesta s strani divjega petelina časovno povezana z začetkom obratovanja dnevnega kopa „Fonfría“.

92. Poleg tega iz pisanja priznanih strokovnjakov, ki sta sodelovala tudi pri izdelavi španskega načrta za ohranitev kantabrijskega divjega petelina, izhaja, da divji petelini zapuščajo vsaj tiste gozdne površine, ki ležijo zelo blizu projektov dnevnih kopov.[53] Zato je treba izhajati iz tega, da je vznemirjanje divjega petelina z obratovanjem dnevnega kopa „Fonfría“ v konkretnem primeru povzročilo opustitev paritvenega mesta „Robledo El Chano“.

93. Obratovanje dnevnega kopa „Fonfría“ je torej povzročilo pomembno vznemirjanje divjega petelina na paritvenem mestu „Robledo El Chano“.

c) Pregradni učinek projektov dnevnih kopov

94. Komisija tudi očita, da projekti dnevnih kopov povzročajo osamitev podpopulacij divjega petelina, saj zapirajo povezovalne prehode do drugih populacij.

95. Komisija se pri tem sklicuje na že omenjeno pisanje dveh priznanih strokovnjakov.[54] Ta nasprotujeta različnim projektom dnevnih kopov na severni strani reke Sil, med drugim dnevnim kopom „Fonfría“, „Feixolín“ in Razširitev „Feixolín“. Ti projekti, če nanje

51 – Str. 227 prilog k tožbi.

52 – Situación del urogallo en Castilla y Leon, str. 307 in 318 prilog k odgovoru na tožbo.

53 – Str. 651 prilog k tožbi.

54 – Str. 650 in naslednje prilog k tožbi.

gledamo kot celoto, naj bi osamili južnejše populacije divjega petelina na POV „Alto Sil“ in bi lahko vplivali na njihovo izginotje.

96. Osamitev podpopulacij zavarovanih vrst je treba načelno šteti za slabšanje stanja na zadevnem območju varstva.[55]

97. Dnevna kopa „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ in „Nueva Julia“ pa ležita zunaj migracijskih prehodov, katerih slabšanje se uveljavlja v omenjenem pisanju.[56] Zato ne vplivata na osamitev zadevnih podpopulacij.

98. Kar zadeva dnevne kope „Fonfría“, „Feixolín“ in Razširitev „Feixolín“, Španija sicer navedbam Komisije v tej točki ugovarja, vendar pa manjka vsakršen argument, ki bi ovrgel to kritiko, temelječo na znanstvenih preudarkih. Poleg tega je tudi v španskem načrtu za ohranitev divjega petelina osamitev podpopulacij pripoznana kot nevarnost za to vrsto.

99. Zato je treba ugotoviti, da so vznemirjanja, ki izhajajo iz dnevnih kopov „Fonfría“, „Feixolín“ in Razširitev „Feixolín“, pomembna, kolikor vplivajo na osamitev podpopulacij divjega petelina.

d) Vmesni sklep

100. Skupno velja, da je izvedba projekta „Fonfría“ povzročila poslabšanje stanja na POV „Alto Sil“, saj je bil habitatni tip 9230, galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama *Quercus robur* in *Quercus pyrenaica*, ki ga je lahko uporabljal divji petelin, uničen na površini v izmeri 17,92 hektarja. Ta dnevni kop je povzročil tudi pomembno vznemirjanje divjega petelina na paritvenem mestu „Robledo El Chano“. Tudi vznemirjanja, ki skupno izhajajo iz dnevnih kopov „Fonfría“, „Feixolín“ in Razširitev „Feixolín“, so pomembna, kolikor vplivajo na osamitev podpopulacij divjega petelina.

3. Odgovornost Španije

101. Sporno je, ali ta dejanska slabšanja stanj in vznemirjanja že lahko utemeljijo,

55 – V tem smislu glej sodbo z dne 20. maja 2010 v zadevi Komisija proti Španiji (Iberski ris, C-308/08, ZOdl., str. I-4281, točka 25).

56 – Glej zemljevid na strani 653 prilog k tožbi in načrt različnih projektov na str. 48.

da je Španija prekršila člen 6(2) Direktive o habitatih.

102. V tem pogledu je treba razlikovati med projektoma „Fonfría“ in „Feixolín“, za katera je bilo izdano soglasje, na eni strani in projektom Razširitev „Feixolín“, za katerega soglasje ni bilo izdano, na drugi strani.

103. Država članica je zaradi svoje privolitve v celoti odgovorna za vplive projektov, dovoljenih v izdanih soglasjih. To velja tudi v primeru, če se varstvene določbe naknadno poostrijo. Pristojne službe so obveščene in lahko sprejmejo potrebne ukrepe. Španija je zato odgovorna za posledice projektov „Fonfría“ in „Feixolín“.

104. Država članica pa nasprotno ni neposredno odgovorna za neodobreno ravnanje zasebnikov in njegove vplive. Obveznost iz člena 6(2) Direktive o habitatih glede tega, da je treba storiti vse potrebno, da se na ohranitvenih območjih prepreči slabšanje stanja, pa vključuje, da je treba škodljiva ravnanja zasebnikov prepovedati ali vsaj čim hitreje končati.

105. Dnevni kop Razširitev „Feixolín“ je v skladu s podatki iz spisa vsaj od leta 2005 obratoval brez soglasja, kar so pristojne službe vedele.[57] Španija pa je ta dela prepovedala šele 9. novembra 2009. Stanje, ki je nezdružljivo s členom 6(2) Direktive o habitatih, se je torej dopuščalo vsaj štiri leta, čeprav je povzročilo pomembno vznemirjanje na POV „Alto Sil“. Španija torej ni nemudoma sprejela potrebnih ukrepov.

4. Upravičenost slabšanja stanja divjega petelina

106. Slabšanje stanja in vznemirjanje pa bi lahko bila upravičena.

107. Tudi v tem pogledu je treba razlikovati med projektoma „Fonfría“ in „Feixolín“, za katera je bilo izdano soglasje, na eni strani in projektom Razširitev „Feixolín“, za katerega soglasje ni bilo izdano, na drugi strani.

108. Člen 6(2) Direktive o habitatih – tako kot varstvo dejanskih območij varstva ptic v skladu s členom 4(4) Direktive o pticah – ne predvideva upravičenosti na podlagi prevladujočih interesov. Varstvo območja iz

57 – V raziskavi iz leta 2005, str. 235 prilog k tožbi, je projekt naveden kot „explotacion activa“.

Direktive o habitatih temelji namreč na ideji, da mora biti poslabšanje ali pomembno vznemirjanje ohranitvenih območij v vsakem primeru odobreno (in če je potrebno, upravičeno!) v skladu s členom 6(3) in (4). In če taka odobritev temelji na primerni presoji posledic, načelno uporaba člena 6(2) ni mogoča.[58]

109. Za projekt Razširitev „Feixolín“ bi moralo biti izdano soglasje v skladu s postopkom iz člena 6(3) in (4) Direktive o habitatih. V tem okviru bi bil kljub morebitnemu slabšanju stanja na POV „Alto Sil“ lahko upravičen pod določenimi pogoji. Ker pa ta postopek ni bil uporabljen, tega projekta ni mogoče upravičiti.

110. Člena 6(3) in (4) Direktive o habitatih pa nasprotno sploh še ni bilo mogoče uporabiti za projekta „Fonfría“ in „Feixolín“. Nepravično pa bi bilo, če bi bila v zvezi s projekti, ki iz časovnih razlogov niso podvrženi *ex-ante* presoji v skladu s členom 6(3) in (4) Direktive o habitatih, onemogočena izjemna odobritev, kot je določena v členu 6(4) Direktive o habitatih. Ti projekti bi bili bolj omejeni kot poznejši projekti, za katere se člen 6, od (2) do (4), v celoti uporablja.

111. Zato je treba pri *starih projektih* tudi v skladu s členom 6(2) Direktive o habitatih dopustiti slabšanje stanja ali pomembno vznemirjanje, če so izpolnjeni materialni pogoji iz člena 6(4), to pomeni nujni razlogi prevladujočega javnega interesa, vključno tisti socialne ali gospodarske narave, neobstoj drugih ustreznih rešitev ter izravnalni ukrepi, potrebni za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000.

112. Uradna presoja posledic v skladu s členom 6(3) Direktive o habitatih sicer ni potrebna, vendar pa je ta manevrski prostor držav članic pri uveljavljanju upravičenosti omejen. Skrbno in nepristransko morajo preučiti vse upoštevne okoliščine primera in pri tem zagotoviti, da te lahko podprejo iz njih izvedene sklepe.[59] Zato tehtanje, presoja drugih ustreznih rešitev in izravnalni ukrepi

58 – Sodba Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging (navedena v opombi 13, točka 35).

59 – Glede nadzora prostega preudarka Komisije glej sodbi z dne 18. julija 2007 v zadevi Industrias Químicas del Vallés proti Komisiji (C-326/05 P, ZOdl., str. I-6557, točka 77) in z dne 6. novembra 2008 v zadevi Nizozemska proti Komisiji (C-405/07 P, ZOdl., str. I-8301, točka 55) in navedeno sodno prakso.

predpostavljajo primerno oceno posledic, ki jih je treba upravičiti.[60]

113. Španija se v obravnavanem primeru sklicuje na cilj zmanjšanja odvisnosti od zunanjih virov energije (varnost preskrbe) in na pomen rudarstva za lokalno gospodarstvo. Načelo pravne varnosti poleg tega zahteva, da se upošteva interes ohranitve pravnomočnih soglasij.[61]

114. Te interese je treba pretehtati v povezavi s slabšanjem stanja na POV „Alto Sil".

115. Neposredna izguba primernega življenjskega prostora divjega petelina ima le relativno majhen obseg v primerjavi s celotnim območjem tega habitatnega tipa na POV. V skladu s standardnim obrazcem je tam približno 2600 hektarjev habitatnega tipa 9230, galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama *Quercus robur* in *Quercus pyrenaica*, v skladu z verodostojnimi podatki Španije verjetno celo 4000 hektarjev. Izgube zaradi dnevnega kopa „Fonfría" zato znašajo manj kot 1 %.

116. Zanesljivo je usodnejša izguba paritvenega mesta in grozeča osamitev južnih podpopulacij. Kljub temu ni mogoče izključiti, da interes izvedbe projektov dnevnih kopov prevlada nad slabšanjem razmer za divjega petelina.

117. Sicer se niti ne ponujajo nobene druge ustrezne možnosti, ki bi POV manj obremenjevale. Črni premog je mogoče s stroškovnimi prednostmi dnevnega kopa izkopavati le tam, kjer ga je mogoče najti v ustreznih razmerah. Večina preostalih načrtovanih projektov odkopavanja prav tako leži na POV in bo zato verjetno imela vsaj tako velike vplive.

118. Španija se poleg tega sklicuje na različne ukrepe, predvsem na področjih lova, gojitve gozdov, ponovnega pogozdovanja, varstva pred požari in varstva zavarovanih vrst,[62] ki bodo skupno koristili tudi divjemu petelinu na POV „Alto Sil". Mogoče je, da izravnajo zlasti neposredno uničenje življenjskega prostora divjega petelina.

119. Vendar pa v obravnavanem primeru ni treba dokončno odločiti niti o tehtanju interesov ali presoji drugih ustreznih rešitev niti o izravnalnih ukrepih.

60 – Glej zgoraj, točka 61 in tam navedena sodba.

61 – Glej sodbi z dne 1. junija 1999 v zadevi Eco Swiss (C-126/97, Recueil, str. I-3055, točka 46) in z dne 13. januarja 2004 v zadevi Kühne & Heitz (C-453/00, Recueil, str. I-837, točka 24).

62 – Glej str. 271 in naslednje prilog k odgovoru na tožbo.

120. Zadostna ocena poslabšanja stanja na POV „Alto Sil“ namreč ne obstaja. Pristojne službe očitno do zdaj še niso spoznale, da je izguba paritvenega mesta „Robledo El Chano“ najverjetneje posledica dnevnega kopa „Fonfría“, mogoče osamitve podpopulacij pa sploh ne upoštevajo. Zato nobeno tehtanje interesov pristojnih služb nima zadostne podlage in niti izravnalni ukrepi se ne nanašajo na ti točki.

121. Slabšanje stanja na POV „Alto Sil“ zato ni upravičeno.

5. Vmesni sklep glede drugega dela drugega tožbenega razloga

122. Zato je treba ugotoviti, da Španija s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za preprečitev neupravičenega slabšanja stanja na POV „Alto Sil“ z obratovanjem dnevnih kopov „Feixolín“, „Fonfría“ in Razširitev „Feixolín“, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive o habitatih.

C – *Začasno varstvo predlaganega območja, pomembnega za Skupnost (OPS), „Alto Sil“*

123. Komisija s tretjim tožbenim razlogom očita, da Španija od januarja 1998 glede izkopavanja črnega premoga v rudnikih „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ in „Nueva Julia“ ni sprejela ukrepov, potrebnih za zagotovitev ekološke vrednosti, ki jo ima predlagano območje „Alto Sil“ na državni ravni.

124. Države članice morajo v skladu z Direktivo o habitatih v zvezi z območji, na katerih so naravni habitatni tipi in/ali prednostne vrste in ki so jih izbrale za uvrstitev na seznam Skupnosti, sprejeti primerne zaščitne ukrepe za ohranitev značilnosti teh območij. Države članice zato ne smejo dovoliti posegov, ki bi lahko resno ogrozili ekološke značilnosti zadevnih območij. Za tak primer gre zlasti takrat, kadar lahko poseg bodisi občutno zmanjša površino območja, bodisi privede do izginotja prednostnih vrst, ki se nahajajo na območju, bodisi na koncu privede do uničenja območja ali njegovih reprezentativnih značilnosti.[63]

63 – Sodbe Bund Naturschutz in Bayern in drugi (navedena v opombi 10, točki 44 in 46); Stadt Papenburg (navedena v opombi 31, točka 49) in Iberski ris (navedena v opombi 55, točka 21).

125. Že ugotovljeno poslabšanje stanja divjega petelina kot tako ni pomembno za ta tožbeni razlog, saj je varstvo te vrste zagotovljeno s POV „Alto Sil“.

126. Pri presoji poslabšanja stanja na POV pa je bilo ugotovljeno, da je dnevni kop „Fonfría“ povzročil uničenje habitatnega tipa 9230, galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama *Quercus robur* in *Quercus pyrenaica*, ki ga je lahko uporabljal divji petelin, na površini 17,92 hektarja.[64]

127. Poleg tega so bile v skladu z raziskavo iz leta 2005, ki jo je predložila Španija,[65] zaradi projekta „Fonfría“ uničene še druge površine z zavarovanimi habitatnimi tipi:

– 79,31 hektarja habitatnega tipa 4030 – evropske suhe resave (0,36 % pojavnosti na območju),

– 16,88 hektarja habitatnega tipa 4090 – endemične oromediteranske resave z uleksom (0,64 % pojavnosti na območju),

– 6,76 hektarja habitatnega tipa 6160 – oroiberska travišča s prevladujočo vrsto *Festuca indigesta* (1,5 % pojavnosti na območju),

– 76,05 hektarja habitatnega tipa 6510 – nižinski gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (skupna pojavnost na območju ni poznana),

– 5,63 hektarja habitatnega tipa 8230 – silikatno skalovje s pionirskimi združbami zveze *Sedo-Scleranthion* ali *Sedo albi-Veronicion dillenii* (0,1 % pojavnosti na območju).

128. Ti habitatni tipi, z izjemo habitatnega tipa 6510, ki v sporočilu o območju ni omenjen, spadajo med ekološke značilnosti predlaganega območja „Alto Sil“. Njihovega poslabšanja stanja pa ni treba opredeliti kot „resnega“, saj prizadete površine predstavljajo le zelo majhen del teh habitatnih tipov znotraj predlaganega območja[66] in niti niso prednostne. To še toliko bolj velja, če je izguba izravnana na drugem mestu.[67]

129. Pomembnejše je mogoče poslabšanje stanja rjavega medveda, ki je prednostna vrsta v skladu s prilogo II k Direktivi o habitatih.

130. Komisija trdi, da dnevni kopi to vrsto ovirajo pri tem, da bi uporabljala neposredno zasedene površine, in jo odganjajo iz okolice. Komisija na podlagi izvedenskega poročila

64 – Glej zgoraj, točka 85.
65 – Str. 235 prilog k tožbi.
66 – Glej zgoraj, točka 114.
67 – Glej zgoraj, točka 118.

navaja razdaljo od 3,5 do 5 kilometrov. Če upoštevamo različne projekte dnevnih kopov in druge vire vznemirjanja skupaj, se pokaže, da ta področja vznemirjanja zapirajo pomembno migracijsko pot rjavega medveda, to je prehod Leitariegos.[68] Rudnika „Feixolín“ in „Fonfría“ očitno ležita neposredno znotraj tega prehoda.[69]

131. Komisija v tej zvezi sicer poudarja, da je treba zahodno težišče razširjenosti rjavega medveda v kantabrijskem gorovju, h kateremu spada OPS „Alto Sil“, povezati z vzhodnim težiščem razširjenosti, ki je oddaljeno od 50 do 100 kilometrov. Prehod Leitariegos pa očitno ni neposredno povezan s to težavo. Gre namreč predvsem za povezavo sever-jug med različnimi podpopulacijami znotraj zahodnega težišča razširjenosti.[70]

132. Ta blokada je zanesljivo vplivala na ohranitev rjavega medveda, vendar pa med šestletnim začasnim varstvom območja med letoma 1998 in 2004 nikakor ni imela teže resnega poslabšanja ekoloških značilnosti predlaganega območja „Alto Sil“. Niti se ne zdi verjetno, da vodi k izginotju rjavega medveda. Španija namreč navaja, čemur nihče ne ugovarja, da je populacija zahodnega težišča razširjenosti v Kantabrijskem gorovju med letoma 1994 in 2007 izrazito okrevala.

133. Zato ni mogoče ugotoviti, da bi bile z različnimi projekti dnevnih kopov kršene zahteve glede začasnega varstva predlaganega območja „Alto Sil“.

D – *Izdaja soglasij za projekte v zvezi z OPS „Alto Sil“*

134. Komisija s prvim delom četrtega tožbenega razloga navaja, da Španija z izdajo soglasja za projekte dnevnih kopov – namreč za rudnike „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ in „Nueva Julia“ – ne da bi preučila mogoče vplive tega odkopavanja in v vsakem primeru ne da bi upoštevala pogoje, pod katerimi bi bilo dopustno izvesti te projekte kljub škodljivim vplivom, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(3) in (4) Direktive o habitatih.

135. Medtem ko je bilo območje „Alto Sil“ kot POV v skladu z Direktivo o pticah že od

68 – Str. 672 in 675 prilog k tožbi. Tudi Palomero in drugi, Cantabrian Brown Bear Trends, Ursos 18 (2), str. 145 in naslednje (155 (str. 742 prilog k tožbi)), rudarske dejavnosti navajajo kot vir vznemirjanja in oviro za gibanje rjavih medvedov.

69 – Interno stališče organa za varstvo narave regije Kastilija in León z dne 13. novembra 1998, str. 114.

70 – To izhaja tudi iz dokumentov k projektu LIFE „Corredores de comunicación para la conservación del oso pardo cantábrico“ str. 718 prilog k tožbi.

njegove določitve leta 2000 podvrženo tem določbam, so za območje z lastnostjo OPS v skladu z Direktivo o habitatih veljale šele od leta 2004. Varstveni ukrepi iz člena 6(3) in (4) Direktive o habitatih so namreč zavezujoči le, kar zadeva območja, ki so v skladu s členom 4(2), tretji pododstavek, Direktive uvrščena na seznam območij, ki so bila izbrana za območja, pomembna za Skupnost, ki ga je določila Komisija.[71] To se je zgodilo leta 2004.

136. Zahteve iz člena 6(3) in (4) Direktive o habitatih se lahko glede na njihovo naravo uporabijo le za odločbe o izdaji soglasja, ki so bile sprejete po tem, ko so se te določbe začele uporabljati.[72]

137. Komisija sicer navaja indice za poslabšanje stanja na OPS „Alto Sil", vendar pa ne navaja nobenega projekta, za katerega bi bilo soglasje izdano po letu 2004.

138. V spisu se sicer razpravlja o soglasju za projekt Razširitev „Feixolín", ki ga Komisija ne izpodbija v povezavi z obravnavanim tožbenim razlogom. Tudi če bi Komisija izpodbijala ta postopek izdaje soglasja, to soglasje ne bi bilo pomembno za obravnavani postopek. Soglasje je bilo namreč izdano šele junija 2009, torej po 1. februarju 2009, ko je potekel rok iz obrazloženega mnenja.

139. Poleg tega replika vsebuje indice za to, da je bila leta 2008 sprejeta odločba glede projekta „Fonfría",[73] ki je bila morebiti podvržena členu 6(3) in (4) Direktive o habitatih. Ta odločba pa ni bila določena za predmet postopka.

140. Brez soglasja, izdanega po letu 2004, pa zatrjevana kršitev člena 6(3) in (4) v zvezi z OPS „Alto Sil" ni mogoča. Prvi del četrtega tožbenega razloga je zato neutemeljen.

E – *Slabšanje stanja na OPS „Alto Sil"*

141. Komisija ob koncu z drugim delom četrtega tožbenega razloga očita, da Španija glede

71 – Glej sodbi Dragaggi in drugi (navedena v opombi 10, točka 25) in Bund Naturschutz in Bayern in drugi (navedena v opombi 10, točka 36).

72 – Glede starih projektov pred iztekom roka za prenos Direktive o habitatih glej sodbo Stadt Papenburg (navedena v opombi 31, točka 48) ter sklepne predloge generalne pravobranilke E. Sharpston, predstavljene 3. maja 2007 v zadevi Komisija proti Italiji (Valloni e steppe pedegarganiche, C-388/05, ZOdl., str. I-7555, točka 51).

73 – Glej točko 7 replike in prilogo D-1, str. 19 in naslednje.

dnevnih kopov „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, „Nueva Julia“ in Razširitev „Feixolín“ ni sprejela ukrepov iz člena 6(2) Direktive o habitatih.

142. Pravkar je bilo sicer ugotovljeno, da navedeni projekti niso bili podvrženi določbam člena 6(3) in(4) Direktive o habitatih o *ex-ante* presoji njihovih vplivov na OPS „Alto Sil“.[74] To pa ne izključuje uporabe člena 6(2) za vplive, do katerih pride po tem, ko je OPS uvrščeno na seznam Skupnosti.[75]

143. Države članice v skladu s členom 6(2) Direktive o habitatih storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

74 – Glej zgoraj, točka 134 in naslednje.

75 – Glej zgoraj, točka 68 in naslednje.

1. Uničenje površin z zavarovanimi habitatnimi tipi

144. Zgoraj omenjene neposredne izgube površin z zavarovanimi habitatnimi tipi[76] na območju dnevnega kopa „Fonfría“ načelno pomenijo slabšanje stanja na OPS „Alto Sil“. Komisija pa ni predstavila, koliko je do teh izgub prišlo šele po letu 2004. Ne zdi se namreč neverjetno, da so bila drevesa posekana ob začetku izkoriščanja leta 2001. Izgube pred uvrstitvijo OPS na seznam Skupnosti spadajo sicer pod začasno varstvo OPS,[77] vendar jih Španija ni bila dolžna preprečiti v skladu s členom 6(2).

145. Iz podatkov v spisu pa je mogoče sklepati, da so neodobrena dela v okviru Razširitve „Feixolín“ po uvrstitvi OPS na seznam Skupnosti povzročila izgubo površin z zavarovanimi habitatnimi tipi. 93,9 hektarja površin za odkop, predvidenih v prvotnem predlogu,[78] naj bi obsegalo 77,77 hektarja zavarovanih habitatnih

76 – Glej zgoraj, točka 126 in naslednja.

77 – Glej zgoraj, točka 127 in naslednja.

78 – Str. 212 prilog k tožbi.

tipov.[79] Neodobrena dela so zadevala 35,24 hektarja.[80] Čeprav predpostavimo, da je neodobreno obratovanje vključevalo vse površine, na katerih ni zavarovanih habitatnih tipov, bi to kljub temu vodilo k izgubi več kot 19 hektarjev zavarovanih habitatnih tipov. Poročilo o stanju prizadetih površin, ki ga je predložila španska vlada, potrjuje to oceno, saj je bila v skladu z njim poškodovana vsaj vegetacija.[81]

146. Kot je že bilo ugotovljeno v povezavi s slabšanjem stanja na POV „Alto Sil“, je za vplive tega projekta odgovorna Španija[82] in teh vplivov niti ni mogoče upravičiti.[83]

147. Zato Španija s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za preprečitev uničenja habitatnih tipov iz priloge I k Direktivi znotraj OPS „Alto Sil“, ki je posledica nevnega kopa Razširitev „Feixolín“, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive o habitatih.

79 – Str. 235 prilog k tožbi: 45,64 hektarja habitatnega tipa 4030 – evropske suhe resave, 6,52 hektarja habitatnega tipa 8220 – silikatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok, in 19,09 hektarja habitatnega tipa 9230 – galicijsko-portugalski hrastovi gozdovi z vrstama Quercus robur in Quercus pyrenaica.

80 – Str. 442 prilog k odgovoru na tožbo.

81 – Glej str. 40 prilog k repliki.

82 – Glej zgoraj, točka 104 in naslednje.

83 – Glej zgoraj, točka 109.

2. Vznemirjanje na sosednjih površinah in pregradni učinek

148. Vznemirjanje rjavega medveda na površinah v okolici dnevnih kopov in blokada prehoda Leitariegos, ki je pomembna migracijska pot rjavega medveda, ki sta že bila omenjena pred letom 2004,[84] sta se nadaljevala tudi po uvrstitvi območja na seznam Skupnosti.

149. Ti vplivi prej sicer niso imeli teže „resnega slabšanja stanja“ v smislu sodne prakse v zvezi z začasnim varstvom predlaganih območij, vendar pa so kljub temu pomembni za cilje Direktive o habitatih. Rjavi medved ne izgublja le bistvenih površin, ki bi jih lahko uporabljal, predvsem se podpopulacije ločujejo med seboj. Ta ločitev postaja sčasoma vse pomembnejša.

150. V raziskavi iz leta 2005 te slabosti sicer niso opredeljene kot pomembne,[85] vendar pa je hkrati v njej možnost blokade

84 – Glej zgoraj, točka 129 in naslednje.

85 – Str. 237 prilog k tožbi.

prehoda opisana kot ena največjih nevarnosti za okrevanje rjavega medveda.[86] Ocena o nepomembnosti tako nasprotuje lastnim ugotovitvam.

151. Tako vsaj hrup in tresljaji dnevnih kopov „Feixolín“, „Fonfría“ in Razširitev „Feixolín“ ter blokada prehoda Leitariegos skozi te rudnike pomenijo vznemirjanje na OPS „Alto Sil“, ki je pomembno v zvezi z ohranitvijo rjavega medveda.

152. Ker je bilo soglasje za dnevna kopa „Feixolín“ in „Fonfría“ izdano pred uvrstitvijo območja na seznam Skupnosti, bi vznemirjanje, ki ga povzročata, načelno lahko bilo upravičeno. Tu veljajo načela, ki so že bila opisana v zvezi z divjim petelinom na POV „Alto Sil“.[87]

153. Slabšanje stanja rjavega medveda na OPS „Alto Sil“ pa so pristojne službe zlasti z raziskavo iz leta 2005 raziskale bistveno podrobneje[88] kot slabšanje stanja divjega petelina na istoimenskem POV. Komisija vsebini te raziskave ne oporeka. Zato v je v temelju primerna podlaga, s katero je mogoče upravičiti slabšanje stanja rjavega medveda.

154. Zato španskim organom načelno ni mogoče očitati, da so pri nadaljnjem obratovanju rudarskih obratov predpostavljali nujne razloge prevladujočega javnega interesa – namreč varnost pri preskrbi, delovna mesta in pravnomočnost soglasij – in izključili druge ustrezne rešitve.

155. Navedeno izvedensko mnenje vsebuje celo predloge ukrepov, ki se zdijo primerni za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. Zagotovijo naj namreč predvsem, da bo rjavi medved še naprej uporabljal prehod Leitariegos.[89] Komisija ne dvomi o primernosti teh ukrepov.

156. Niti tu pa ni treba dokončno odločiti, ali je upravičenost dejansko podana. Kot Španija namreč sama navaja, so omenjeni izravnalni ukrepi do zdaj le predlogi, ki še niso bili izvedeni.[90] Zato ukrepov, potrebnih za zagotovitev usklajenosti Nature 2000, še ni.

86 – Str. 256 prilog k tožbi.
87 – Glej zgoraj, točka 106 in naslednje.
88 – Str. 239 in 255 in naslednja prilog k tožbi.
89 – Str. 255 in naslednje prilog k tožbi.
90 – Glej točko 28 replike.

157. Zato opustitev ukrepov za varstvo OPS „Alto Sil“ pred slabšanjem stanja, ki je posledica dnevnih kopov „Feixolín“, „Fonfría“ in Razširitev „Feixolín“ ni upravičena.

3. Vmesni sklep glede drugega dela četrtega tožbenega razloga

158. Španija torej s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za preprečitev neupravičenega slabšanja stanja na OPS „Alto Sil“ zaradi obratovanja dnevnih kopov „Feixolín“, „Fonfría“ in Razširitev „Feixolín“, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive o habitatih.

F – *Direktiva PVO*

159. Na koncu je treba obravnavati prvi tožbeni razlog, s katerim Komisija očita uporabo členov 2, 3 in 5(1) in (3) Direktive PVO pri izdaji soglasij za projekte „Fonfría“, „Nueva Julia“ in „Ladrones“. Najprej je treba preučiti, ali je pri teh projektih sploh potrebna presoja v skladu z direktivo, nato pa je treba obravnavati vsebino presoje.

1. Nujnost presoje vplivov na okolje

160. V skladu s členom 4(1) Direktive PVO so projekti iz priloge I predmet presoje vplivov na okolje. Direktiva PVO je v različici Direktive 97/11 zajemala dnevne kope, pri katerih površina kopa presega 25 hektarjev, kot projekte iz priloge I, točka 19.

161. Dnevna kopa „Nueva Julia“ in „Ladrones“ bi torej nesporno nujno morala biti predmet presoje vplivov na okolje, saj gre za dnevna kopa, katerih površina presega 25 hektarjev, v smislu priloge I k Direktivi PVO.

162. Zahteva za izdajo soglasja za izvedbo dnevnega kopa „Fonfría.“ je bila nasprotno, kot izhaja iz spisa,[91] vložena 11. marca 1998. V skladu s členom 3(2) Direktive 97/11 za zahteve za soglasje, vložene pred 14. marcem 1999, ne velja različica Direktive PVO,

91 – Str. 38 prilog k odgovoru na tožbo.

kakor je bila spremenjena z Direktivo 97/11, ki jo uveljavlja Komisija, ampak njena prvotna različica. Zato je izključena kršitev Direktive PVO, kakor je bila spremenjena z Direktivo 97/11.

163. Sporno je, ali je treba tožbeni predlog Komisije – v nasprotju z njegovima besedilom in utemeljitvijo – razumeti tako, da vključuje kršitev zoper prvotno različico Direktive PVO. To bi si bilo mogoče predstavljati, če se obe različici direktive pri njuni uporabi v obravnavanem primeru ne bi bistveno razlikovali.

164. Vendar pa se bistveno razlikujeta.

165. Predvsem je bilo treba za dnevne kope, pri katerih površina kopa presega 25 hektarjev, šele po spremembi z Direktivo 97/11 v skladu s členom 4(1) in prilogo I, točka 19, k Direktivi PVO nujno opraviti presojo. V skladu s prvotno različico Direktive PVO sta se za pridobivanje premoga in lignita v dnevnih kopih nasprotno uporabljala člen 4(2) in priloga II, točka 2(e). V skladu s tem je bila presoja potrebna le, če so države članice menile, da njegove značilnosti to zahtevajo. V obravnavanem postopku ni bilo raziskano, ali je bila presoja potrebna.

166. Zato je treba tožbo v tej točki zavrniti.

167. Le za primer, da bo Sodišče kljub temu želelo obravnavati to točko – na primer zato, ker je Španija očitno prvotno Direktivo PVO prenesla tako, da je za take projekte nujno treba opraviti presojo[92] – bom v nadaljevanju podredno obravnavala, ali pomanjkljivosti glede presoje vplivov na okolje, ki jih je uveljavljala Komisija, obstajajo tudi v zvezi z dnevnim kopom „Fonfría“.

2. Raziskani vplivi na okolje

168. Kar zadeva vsebino konkretnih presoj, Komisija očita, da posredni ali kumulativni vplivi projektov na obe prizadeti vrsti, divjega petelina in rjavega medveda, niso bili dovolj raziskani.

92 – V skladu z izjavo o ekološki sprejemljivosti (str. 72 prilog k tožbi) je bilo treba za projekt zaradi španskega prenosa prvotne različice Direktive PVO nujno opraviti presojo.

169. V skladu s členom 2(1) Direktive PVO je treba presoditi projekte, ki bodo verjetno pomembno vplivali na okolje. Člen 3 opisuje vsebino te presoje, člen 5 pa določa informacije, ki jih je treba priskrbeti.

170. Španija trdi, da presoja posrednih in kumulativnih vplivov ni obvezna, ampak zgolj zaželena. To utemeljuje z besedilom opombe k prilogi IV, točka 4, k Direktivi PVO.

171. V skladu s to opombo *bi moral* opis vplivov projekta zajemati neposredne vplive in vse posredne, sekundarne, kumulativne, kratko-, srednje- in dolgoročne, trajne in začasne, pozitivne in negativne vplive projekta.

172. To opombo k prilogi IV, točka 4, k Direktivi PVO je treba razlagati v povezavi s členom 5(1), ki se sklicuje na prilogo IV. Člen 5(1) državam članicam pri nacionalni izvedbi te določbe Skupnosti priznava določen manevrski prostor. V skladu s tem sprejmejo potrebne ukrepe, ki zagotovijo, da nosilec projekta priskrbi potrebne informacije, če menijo, da so po eni strani te informacije pomembne za dano stopnjo postopka izdaje soglasja in za specifične značilnosti določenega projekta ali vrste projekta, in če menijo, da po drugi strani lahko od nosilca projekta upravičeno zahtevajo, da zbere te informacije.[93]

173. Uporaba besedne zveze „bi moral“ (angleško: „should“, francosko: „devrait“) v opombi k prilogi IV, točka 4, k Direktivi PVO je nadaljnji izraz manevrskega prostora, ki ga imajo države članice v okviru zahtev glede opisa vplivov nekega projekta na okolje. Ta manevrski prostor pa je sodno preverljiv.[94]

174. Merilo za to sta predvsem člena 2(1) in 3 Direktive PVO.

175. V skladu s členom 2(1) Direktive PVO je treba presojo opraviti pri projektu, ki bo verjetno pomembno vplival na okolje. Vsebina te preiskave torej ne sme biti omejena na nekatere formalizme, ampak se mora raztezati vsaj na vplive, ki bi lahko bili pomembni.

176. To potrjuje člen 3 Direktive PVO, ki vsebino presoje vplivov na okolje opredeljuje abstraktno. Presoja v skladu s tem primerno

93 – Sodba z dne 19. septembra 2000 v zadevi Linster (C-287/98, Recueil, str. I-6917, točka 36).

94 – Sodba Linster (navedena v opombi 93, točka 37).

glede na vsak posamezen primer opredeli, opiše in presodi neposredne in posredne vplive projekta na ljudi, živalstvo in rastlinstvo, tla, vodo, zrak, podnebje in krajino, materialno lastnino in kulturno dediščino ter medsebojne vplive teh dejavnikov. Posredni vplivi so torej v vsakem primeru del presoje in upoštevati je treba pogoje zadevnega posameznega primera.[95]

177. Poleg tega lahko člen 3 Direktive PVO pristojne organe zavezuje k temu, da zberejo dodatne informacije, potrebne za zagotovitev čim popolnejše ocene neposrednih in posrednih vplivov zadevnega projekta na različne dejavnike in njihovega medsebojnega vplivanja.[96]

178. Na podlagi okoliščin posameznega primera so poleg tega za popolno oceno lahko pomembni tudi kumulativni vplivi. To se kaže predvsem v tem, da jih je treba upoštevati pri odločitvi o nujnosti presoje vplivov na okolje.[97]

179. Posredne ali kumulativne vplive je treba torej upoštevati, če so glede na okoliščine posameznega primera lahko pomembni.

180. Iz ugotovitev o uporabi Direktive o habitatih izhaja, da so znotraj območja „Alto Sil“ in v njegovi soseščini zlasti pomembni ravno posredni in kumulativni vplivi različnih projektov dnevnih kopov na divjega petelina in rjavega medveda. Zato je morala presoja projektov „Fonfría“, „Nueva Julia“ in „Ladrones“ vključevati te vplive.

181. Raziskava o vplivih na okolje v zvezi z dnevnim kopom „Fonfría“ rjavega medveda sicer omenja s pripombo, da njegov življenjski prostor leži severno in zato ni prizadet,[98] tako kot tudi ni prizadet divji petelin, ki uporablja nekoliko odmaknjene površine zahodno od projekta.[99] Ti podatki pa so očitno nezadostni. Ne omenjajo niti vplivov na migracijska gibanja obeh vrst niti paritvenega mesta „Robledo El Chano“.

95 – Sodba z dne 3. marca 2011 v zadevi Komisija proti Irski (C-50/09, ZOdl., str. I-873, točka 37).

96 – Sodba Komisija proti Irski (navedena v opombi 95, točka 40).

97 – Sodba z dne 21. septembra 1999 v zadevi Komisija proti Irski (C-392/96, Recueil, str. I-5901, točka 76).

98 – Str. 95 prilog k tožbi.

99 – Str. 96 prilog k tožbi.

182. Dokumenti v zvezi s soglasjem za dnevni kop „Nueva Julia“[100] teh dveh vrst niti ne omenjajo.

183. Največ podatkov vsebujejo dokumenti za izdajo soglasja za dnevni kop „Ladrones“. V njih je za rjavega medveda ugotovljeno, da so bile izgubljene površine manj pomembne in da niso bile preprečene zveze med podpopulacijami.[101] Preiskava divjega petelina pa je bila nasprotno preveč površna. V odločbi o izdaji soglasja je sicer navedeno, da so bili mogoči vplivi tega projekta na divjega petelina raziskani in zadovoljivo ocenjeni.[102] Vendar pa zgolj taka trditev ne dokazuje, da so bile dejansko opravljene potrebne presoje.

184. Zato velja, da je bila presoja vplivov projektov „Fonfría“, „Nueva Julia“ in „Ladrones“ na okolje vsebinsko pomanjkljiva.

100 – Str. 72 in naslednje prilog k odgovoru na tožbo.
101 – Str. 106 prilog k odgovoru na tožbo.
102 – Str. 105 in naslednja prilog k odgovoru na tožbo.

185. Raziskava iz leta 2005 je sicer predvsem za rjavega medveda daljnosežnejša. Kljub temu pa ne more odpraviti pomanjkljivosti presoj vplivov na okolje. Kot pravilno poudarja Komisija, morajo biti namreč te presoje v skladu s členom 2(1) Direktive PVO opravljene pred izdajo soglasja za izvedbo zadevnih projektov.

186. Ker sem uporabo Direktive PVO pri projektu „Fonfría“ preučila le podredno, si je treba zapomniti, da Španija pri izdaji soglasij za izvedbo projektov „Nueva Julia“ in „Ladrones“ ni izpolnila svojih obveznosti iz členov 2, 3 in 5(1) in (3) Direktive PVO.

V – Stroški

187. V skladu s členom 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker sta obe stranki s svojimi predlogi uspeli le deloma, naj vsaka nosi svoje stroške.

VI – Predlog

188. Sodišču predlagam, naj odloči:

1. Kraljevina Španija pri izdaji soglasij za projekta „Nueva Julia“ in „Ladrones“ ni izpolnila svojih obveznosti iz členov 2, 3 in 5(1) in (3) Direktive 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, kakor je bila spremenjena z Direktivo 97/11/ES, in člena 6(3) in (4) Direktive 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.

2. Španija s tem, da ni sprejela ukrepov, potrebnih za preprečitev slabšanja stanja na posebnem območju varstva in območju, pomembnem za Skupnost, „Alto Sil“, ki je posledica obratovanja dnevnih kopov „Feixolín“, „Fonfría“ in Razširitev „Feixolín“, ni izpolnila svojih obveznosti iz člena 6(2) Direktive 92/43.

3. V preostalem se tožba zavrne.

4. Španija in Evropska komisija nosita vsaka svoje stroške.